Kulturutskottets betänkande 1984/85:8

om regelsanering på det kyrkliga området (prop. 1984/85:63)

Sammanfattning

I proposition 1984/85:63 föreslås en lag om upphävande av 28 äldre författningar på det kyrkliga området som numera saknar betydelse. Utskottet tillstyrker förslaget och avstyrker därmed en motion om att propositionen skall avslås och att riksdagen skall begära att regeringen inhämtar kyrkomötets yttrande över lagförslaget.

Till betänkandet har fogats ett särskilt yttrande (c, m).

Propositionens hemställan

I proposition 1984/85:63 föreslår regeringen (civildepartementet) att riksdagen antar i propositionen framlagt förslag till lag om upphävande av vissa författningar på det kyrkliga området. Lagförslaget fogas vid betänkandet som *bilaga*.

Motion

I motion 1984/85:215 av Bengt Kindbom m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att avslå propositionen och begär att riksdagen inhämtar kyrkomötets yttrande över lagförslaget.

Vissa bakgrundsuppgifter

Kyrkoförfattningsutredningen har gått igenom författningarna på det kyrkliga området och lagt fram förslag till upphävande av författningar som numera får anses sakna betydelse. Utredningen arbetar vidare med att förenkla och systematisera de kyrkliga författningar som bör vara kvar och sammanställa dem till en enhetlig kyrkolagstiftning, en ny kyrkolag. Arbetet inom utredningen syftar alltså till att minska antalet regler och samtidigt höja deras kvalitet. Parallellt med utredningen arbetar en av svenska kyrkans centralstyrelse tillsatt utredning med ett förslag till kyrklig kungörelse som innehåller föreskrifter i de ämnen som enligt övergångsbestämmelserna till regeringsformen omfattas av kyrkomötets normgivningskompetens.

Kyrkoförfattningsutredningen föreslår bl. a. att 30 författningar av olika konstitutionell karaktär skall upphävas av riksdagen. Enligt utredningen saknar författningarna numera betydelse. Skälen till detta kan enligt utredningen vara flera. Vissa av författningarna anknyter till samhällsförhållanden som har förändrats. Några har förlorat sin betydelse genom senare

reglering i författningar, avtal e. d. Ytterligare några avser övergångsförhållanden som inte längre fordrar någon särskild reglering.

Det betänkande som lagts fram av kyrkoförfattningsutredningen har remissbehandlats.

Föredragande statsrådet anför i propositionen bl. a. följande.

I utredningens lagförslag finns förtecknade de författningar som utredningen anser att riksdagen bör upphäva. Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag på de flesta punkterna. En del remissinstanser förordar emellertid försiktighet när det gäller att konstatera om en författning har kommit ur bruk eller i övrigt saknar betydelse. Också jag anser naturligtvis att förutsättningarna för att upphäva en författning bör undersökas noggrant innan författningen i fråga upphävs. Samtidigt anser jag det värdefullt att i ett sammanhang kunna rensa ut så många ålderdomliga och svårförståeliga bestämmelser som möjligt. Skulle det i framtiden visa sig att en reglering ändå behövs är det, som jag ser det, tämligen enkelt att då arbeta fram moderna och ändamålsenliga föreskrifter. När man går in i ett arbete med att utmönstra så ålderdomliga författningar som det här är fråga om kan jag därför inte dela den tveksamhet som har kommit till uttryck i några remissyttranden.

Beträffande några författningar har det vid remissbehandlingen riktats kritik mot utredningens förslag. I fråga om två av författningarna instämmer jag i kritiken och anser följaktligen att författningarna inte bör upphävas nu.

I enlighet härmed upptar det i propositionen framlagda förslaget 28 författningar, som föreslås bli upphävda.

Utskottet

Av den föregående framställningen framgår att regeringen i propositionen föreslår att 28 äldre författningar på det kyrkliga området skall upphävas vid utgången av innevarande år. De flesta författningarna är från 1600-, 1700- eller 1800-talet.

Motionärerna bakom motion 215 (c) vill att kyrkomötets yttrande skall inhämtas innan författningarna upphävs. Propositionen bör därför avslås och sådant yttrande inhämtas av regeringen, anser motionärerna.

Motionärerna åberopar bl. a. att svenska kyrkans centralstyrelse i sitt remissyttrande över utredningsförslaget anfört följande.

Centralstyrelsen anser att 1985 års kyrkomöte bör beredas tillfälle att yttra sig över utredningens förslag i olika delar och föreslår därför detta. Även om p. 2 i övergångsbestämmelserna till 1982 års ändring i RF Ög icke är tillämplig på utredningens lagförslag – vilket likväl skulle kunna göras gällande med hänsyn till beskaffenheten hos några av de lagar som därigenom föreslås bli upphävda – hävdar centralstyrelsen att det med hänsyn till omfattningen och angelägenhetsgraden av lagstiftningsärendet vore värdefullt med kyrkomötets granskning.

Med hänsyn bl. a. till vad centralstyrelsen sålunda anfört uttalar föredragande statsrådet följande i frågan om det finns anledning att höra kyrkomötet.

Några remissinstanser anser att kyrkomötets yttrande bör inhämtas över förslaget att upphäva de nu ifrågavarande författningarna. Till en början kan jag konstatera att inte någon av de författningar som nu föreslås bli upphävda av riksdagen är av den karaktären att det enligt punkt 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen fordras samtycke eller yttrande av kyrkomötet för att författningarna skall kunna upphävas. De allra flesta författningar som föreslås bli upphävda av riksdagen är sådana föråldrade och betydelselösa författningar om vilkas upphävande det inte råder något tvivel bland remissinstanserna. Jag kan därför inte heller med tanke på författningsmaterialets karaktär finna några särskilda skäl för att inhämta kyrkomötets yttrande över mitt förslag. Ett sådant förfarande skulle enbart fördröja ärendets handläggning. Detta skulle vara till nackdel för det pågående arbetet med en regelförenkling på kyrkans område. Jag är alltså inte beredd att biträda den uppfattning som har framförts om kyrkomötets yttrande över förslaget.

Utskottet, som berett en företrädare för svenska kyrkans centralstyrelse tillfälle att lämna synpunkter i ärendet, biträder propositionsförslaget och avstyrker motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motion 1984/85:215 bifaller proposition 1984/85:63.

Stockholm den 6 december 1984

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Karl Boo (c), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Anders Nilsson (s) och Lars Hjertén (m).

Särskilt yttrande

Karl Boo (c), Stina Gustavsson (c) och Lars Hjertén (m) anför:

År 1983 trädde nya grundlagsbestämmelser om formerna för den kyrkliga lagstiftningen i kraft. Genom den nu aktuella propositionen föreläggs riksdagen för första gången ett regeringsförslag, där tolkning av de nya bestämmelserna aktualiseras. Vi anser att denna omständighet ger anledning till särskild varsamhet vid riksdagens prövning av propositionsförslaget så att riksdagen lever upp till de intentioner som ligger till grund för den nya lagstiftningen. I sammanhanget bör erinras om att samma förfarande skall iakttas när man upphäver lag om bl. a. grundläggande föreskrifter om svenska kyrkan som när man stiftar eller ändrar sådan lag. Att de lagar som

omfattas av regelsaneringen kan anses ha ringa betydelse eller inte alls tillämpas längre ändrar ingenting i detta.

Vid behandlingen av propositionen är det främst två frågor som påkallar uppmärksamhet. Det kan med visst fog hävdas att i vart fall någon eller några av de lagar som föreslås att bli upphävda skulle kunna anses avse grundläggande föreskrifter om svenska kyrkan. För sådant fall krävs kyrkomötets ytttrande. I fråga om andra lager kan hävdas att kyrkomötet borde få möjlighet att – innan lagarna upphävs – pröva om upphävandet aktualiserar nya bestämmelser. Detta gäller exempelvis utbildningssidan. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att svenska kyrkans centralstyrelse, som är förberedande och verkställande organ för kyrkomötet, förordat att kyrkomötet borde höras i lagstiftningsärendet.

Anförda skäl talar med styrka för att propositionen borde avslås och att regeringen i skrivelse till kyrkomötet borde begära dess yttrande över den föreslagna regelsaneringen. Vi har dock ansett att vi med hänsyn till vad föredragande statsrådet anfört inte bör motsätta oss att propositionen tillstyrks av utskottet.

Bilaga

Förslag till lag som framlagts av regeringen och som tillstyrkts av utskottet

Förslag till
Lag om upphävande av vissa författningar på det kyrkliga området

Härigenom föreskrivs att följande författningar, i den mån de fortfarande gäller, skall upphöra att gälla vid utgången av år 1984, nämligen

1. p. 4, resolutionen den 13 december 1672 på allmogens allmänna besvär,
2. förordningen den 11 februari 1687 huru med rättegång uti domkapitlen skall förhållas,
3. cirkulärbrevet den 12 december 1693 om kyrkobyggnadsskyldighet m. m.,
4. § 41, resolutionen den 25 maj 1720 på allmogens allmänna besvär,
5. § 1, resolutionen den 14 juni 1720 på prästerskapets allmänna besvär,
6. § 20, resolutionen den 16 oktober 1723 på städernas besvär,
7. § 33, resolutionen den 17 december 1734 på städernas allmänna besvär,
8. § 8, resolutionen den 14 juli 1741 för Borgå stift,
9. brevet den 3 juni 1752 till samtliga hovrätter angående plikt för den präst, som försummar att hålla tingspredikan,
10. § 1, resolutionen den 1 oktober 1754 på prästerskapets i Åbo stift enskilda besvär,
11. förbudet den 12 september 1783 emot ytterligare försäljande av de en gång till privata försålda gravar i kyrkor och kyrkogårdar,
12. cirkulärbrevet den 21 augusti 1786 till samtliga konsistorierna i riket om vidtagande av några sådana mått och steg, som må befordra goda egenskaper i lärostånd et,
13. cirkulärbrevet den 7 december 1787 till konsistorierna innefattande förklaring huru med de i skrivelsen den 21 augusti 1786 1 § nämnda ärenden förhållas bör,
14. p. 34, förklaringen den 23 mars 1807 över allmänna lagens stadganden i åtskilliga rum m. m.,
15. cirkulärbrevet den 24 januari 1811 med förklaring över vissa paragrafer i cirkulärbrevet den 21 augusti 1786,
16. cirkulärbrevet den 23 juni 1813 angående präst- och pastoralexamina,
17. kungörelsen (1847:41 s. 2) angående avgifterna för sinnessjuka personer, som å hospitalen i riket intagas,
18. skrivelsen (1858:98 s. 3) till kammarkollegiet angående utarrendering av prästerskapets annex- och mensalhemman i Skåne, Halland och Blekinge,
19. kungörelsen (1863:48 s. 1) angående försäljning till skatte av de s. k. halländska kyrkohemmanen,
20. förordningen (1869:43 s. 1) angående förändring av grundräntor och kronotionde,
21. lagen (1909:55 s. 2) angående byggnad och underhåll av kyrka med vad därtill hörer så ock av särskild sockenstuva,
22. lagen (1909:55 s. 3) angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll av prästgård,
23. lagen (1921:282) om upphävande av patronatsrätt,
24. förordningen (1928:401) om ändrade grunder för utgörande av vissa utlagor,

25. lagen (1933:100) med ytterligare föreskrifter om lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av ecklesiastika boställen,

26. förordningen (1937:590) angående upphörande av vissa till Lunds domkyrka utgående avgifter,

27. lagen (1942:157) om upphörande av det särskilda domkapitlet för Stockholms stad,

28. lagen (1958:516) med särskilda bestämmelser om tillsättning av prästerliga tjänster vid nyindelning av riket i pastorat.